ר' משה מענדעלע

א חסידיש מעשה'לע.

פון **א. אייזענשלאס.**

ר. משה מענדעל קאלושינער, אדער ווי אלע אין שטיבעל האבען איהם גע־רופען, ר. משה מענדעלע, האט אידען שמחת־תורה געהאט א חזקה אויף צוויי זאכען. דאס איז געווען אויף די עליה "עם כל הנערים" און אויף "חתן תורה". דאס גאנצע שטיבעל האט שוין גע־וואוסט, אז די דאזיגע צוויי כיבודים וועט מען שוין ביז איהם פאר קיין שום געלד אין דער וועלט נישט אוועקנעה־מען. וויפיעל איינער האט נישט גע־זאלט אויף זיי "שלאגען" האט אלץ ר' משה מענדעלע אריבערגעשלאגען אזוי, אז סוף־כל־סוף האבען זיי שוין גע־מוזט ביי איהם בלייבען . . .

איינמאל, דערצעהלט מען אין שטיבעל, האט דער גבאי, וועלענדיג אפנים וואס מעהר געלד ארייגכאפען, אנגעשטעלט א יונגען חסיד, א שייגעץ, אז ער זאל ר' משה מענדלע'ן שלאגען אין געלד אריין.

דו דארפסט ניט מורא האבען — האט איהם דער גבאי איינגערערט. ער וועט זיי דיר פאר קיין שום געלד ניט אפלאזען . . . און אזוי איז טאקי גע־ווען. דער יונגער חסיד האט געהאל־טען אין איין "ארויפשלאגען". עס האט שוין געהאלטען ביי דער סומע פון זעכציג גילדען. וועלכע דער יונגער חסיד האט געגעבען נאך ר. משה מענ־דעלע'ס פופציג, אלע אויגען זיינען גע ווען געווענדעט אויף ר' משה מענדעלע, גלייך זיי וואלטען זאגען: נו, וואו ביזט די, האָ? איצט ביזט דו שוין אויס וואוילער יונג. ר' משה מענדעלע איז זיך אבער גאנץ רוהיג געשטאנען אויף זיין ארט, זיך לייכט צוגעשאקעלט מיט'ן קאפ און געשמייכעלט . . נאר ווען דער גבאי האט שוין געהאט עטליכע מאל איבערגע'חזר'ט זעכציג גילדען עם כל הנערים מיט חתן תורה צום צווייטען מאל און האט שוין נאר וואס געוואלט צו קלאפען צום דריטען מאל, דא האט ר' משה מענדעלע ארויסגעזאגט מיט א שמייכעל די קיילעכדיגע סומע פון הונ־דערט גילדען פאר עם כל הנערים מיט חתן תורה צום ערשטען מאל און צום צווייטען מאל און צום דריטען מאל. דער גבאי, פארשטעהט זיך האט נאר ר' משה מענדעלע געמאכט א גאנץ שעהנעם מי שברך און דער גאנצער עולם איז א צייט לאנג געשטאנען מיט אפענע מויל און אויערען.

שווער געווען צו וויסען וועלכע מצוה עס איז ביי ר' משה מענדעלע גרע סער געווען. צי די פון עם כל הנערים אדער די פון חתן תורה. זיכער איז אבער אז פארגעניגען האט ער מעהר געהאט פון עם כל הנערים . . . דאס צוזאמענגעהמען די קינדער צו דער עליה. דאס אויבערציהען איבער זיי זיין גרוי־סען און ברייטען טלית, דאס מאכען מיט זיי די ברכות, דאס זאגען מיט זיי דערנאך דעם המלאך הגואל און דאן דאס ארויפשטעלען זיי אלע אויף דער באנק און שרייען מיט זיי: "צאן קדשים!" בעת אלע קינדער און דאס גאנצע קליי־ווארג פלעגט איהם אפענטפערען מיט א הילכיגען "מע־מע־ע, האט ר' משה מענ־דעלע זעהר פיעל פארגעניגען פארשאפט. דאס האט איהם אליין עפעס ווי אינגער געמאכט. ער פלעגט זיך דאן אליין אויך פיהלען ווי א קינד . . . און אן איבער־גליקליכער מיט א קינדיש פנים, וואס האט געשטראהלט פון גליק און צופרי־

דענהייט, האט ער געקענט מיט זיי אפטאנצען, צוזאמען מיט זיי זינגען און שרייען, גאר נישט מעהר וועהרענדיג, גאנצע שעה'ן נאכאנאנד. איז אבער גע שען מיט ר. משה מענדלען אז אמוגליק ער איז קראנק געווארען און געשטאר־בען.

און אידעם האט ער אבער געהאט זעהר א שטארקען מתנגד. גערופען האט מען איהם ר' מנשה און געווען איז ער א האלץ־סוחר. אין שטיבעל, פאר שטעהט זיך, פלעגט ער קיינמאל נישט קומען. געהאט זיך זיין באזונדער שול. צום רבי'ן איז ער אויך קיינמאל נישט געפאהרען. און ווי מען פלעגט טאקי אפט אין שטיבעל רעדען, האט ר' משה מענדעלע מיט איהם קיינמאל נישט גע לעבט בשלום. דעם ערשטען שמחת־תורה נאך ר' משה מענדעלע'ס טויט, האט זיך עפעס דער גאנצער עולם גע־פיהלט נישט אזוי אויפגערוימט. מען האט געזעהן בחוש, אז ר' משה מענ־דעלע פעהלט . . . באזונדערס טאקי די קליינווארג, וואס האט זיך טאקי ערשט נאר וואס דערוואסט פון ר' משה מענדעלע'ס טויט, איז ארומגעגאנגען מיט די קעפעלאך אראפ, זענען געווען זעהר שטארק פארטרויערט און האבען אונגעהויער געבענקט נאך ר' משה מענ דעלע.

דאך האט זיך דער עולם געשטעלט דאווענען יום־טוב'דיג, פארט עפעס שמחת־תורה. און גאר פלוצלונג נאך פאר "נשמת" עפענט זיך די טיר און ר' מנשה קומט אריין, זאגט א פריינד־ליכען גוט יום־טוב! און שטעלט זיך אוועק אויף ר' משה מענדעלע'ס ארט.

אז עס איז געקומען צום פארקויף פון די עליות, איבערהויפט טאקי צו עם כל הנערים און חתן תורה, האט זיך ר' מנשה אומגעדרעהט מיט'ן פנים צום גבאי און אנגעהויבען צו שלאגען אין גרויסע געלד אריין.

דער גאנצער עולם האט זיך זעהר שטארק פארוואונדערט, וואס איז דאס עפעס? — האט איינער איבערגעפרעגט דעם אנדערען. **עס איז אריין אין א ברען.** דער עולם האט זעהר שטארק געשלאגען. פיעל האבען טאקי געוואלט באמת אויך קויפען, איבערהויפט האט זיך זעהר גע־עקשנ'ט א יונגער חסיד, א רייך איי־דעמ'ל, עס איז שוין דערגאנגען צו הונדערט און פופציג גילדען, וועלכע דאס יונגע חסיד'ל האט טאקי געגעבען. דער גבאי האט שוין נאר וואס געוואלט צו קלאפען צום דריטען מאל. דא האט אבער ר' מנשה א שמייכעל געגעבען, און ארויסגעזאגט — צוויי הונדערט.

דער עולם איז עפעס ווי דערשרא־קען געווארען: סטייטש! אזא סומע? אזא סמ'צ? האט זיך יעדער געהאלטען אין איין וואונדערען . . . קיינער האט אבער שוין נישט דערוועגט זיך מעהר צו געבען. ניט אפילו שוין דאס רייכע אי־דעמ'ל . . . און ביידע עליות זע־נען טאקי געבליבען ביי איהם, ביי ר' מנשה'ן הייסט עס.

א וויילע שפעטער איז דער עולם נאך מעהר פארוואונדערט געווארען. הערענדיג, אז דעם מי שברך הייסט ער ר' משה מענדעלע'ס ווייב, דער אלמנה.

געפיהרט האט זיך ר' מנשה פונקט ווי ר' משה מענדעלע. ער האט מיט די קינדער די זעלבע ברכות געמאכט, דעם זעלבען המלאך הגואל געזאגט, דעם זעלבען צאן קדשים געשריען, געטאנצט געשפרונגען, געשפיעלט זיך מיט זיי פונקט ווי ר' משה מענדעלע . . . און דער עולם האט זיך געהאלטען אין איין חידוש'ן: סטייטש! ווי קומט עפעס צו ר' מנשה'ן אזא פיהרונג? נאר ווי זאגט די וועלט — קיין קשיות אויף א איד פרעגט מען ניט און א אידישע קישקע קען מען נישט אפשאצען.

דא אבער קומט דער עיקר המעשה. ווען דער גבאי האט אין א פאר טעג ארום אריבעשיקט צו ר' מנשה'ן איינ־מאהנען די צוויי הונדערט גילדען, האט ר' מנשה געריבען מיט די פלייצעס, או ער ווייס ניט פון וואס צו זאגען, אז ער איז קיינמאל אין שטיבעל נישט גע־ווען און האט דארט קיינמאל קיין עליות נישט געקויפט.

אין שטיבעל, פארשטעהט זיך, איז געווארען א רעש: סטייטש! א איד זאל אפטאן אזא זאך? קויפען עליות און נישט וועלען באצאהלען? אפלייקענען גאר? — דאס זאל איהם נישט געשווי־גען ווערען! האט דער גבאי געהאלטען אין איין שרייען. און באמת דאס האט טאקי דעם גאנצען עולם שטארק פאר־דראסען און אלע האבען דערצו מסכים געווען, אז עס בראי אזא איינעם אנ־צולערנען . . .

אויף שבת בראשית, ווען דער גבאי און נאך עטליכע חסידים זענען, ווי געוועהנליך יעדעס יאהר אריבערגעפאהרען צום רבי'ן, ווי אויך פאר'ן גאנצען עולם דערצעהלט די גאנצע מעשה. דער גאנ־צער עולם חסידים האט זיך שטארק פאר וואונדערט, היתכן? ווי קען זיך עפעס א איד אונטערשטעלען צו טון אזא זאך? נישט באצאהלען פאר אן עליה? א, נהר? דערפאר קומט דאך כרת! דער רבי אבער איז זיך געזעסען און געשמייכעלט: שוטים! — האט ער צו זיי גע־זאגט, דאס איז ניט געווען ר' מנשה, נאר ר' משה מענדעלע טאקי אליין!

באלד נאך שבת בראשית איז טאקי גאר פלוצלונג ר' משה מענדעלע'ס ווייב, די אלמנה אריינגעקומען צום גבאי און אוועקגעלעגט אויף'ן טיש צוויי הונדערט גילדען, זאגענדיג דער־ביי, אז איהר מאן ר' משה מענדעלע איז איהר די נאכט געקומען צו חלום און געהייסען איהר דאס געלד, די צוויי הונדערט גילדען תיכף אריינטראגען, ווייל ער איז דאס געלד שולדיג פאר די לעצטע יום־טוב־עליות!

די איצטיגע אינדוסטריעלע לאגע אין קענעדע

אין דער נאוועמבער אויסגאבע פונ'ם "לייבאר גאזעט", דעם אפיציעלען ארגאן פונ'ם דעפארטמענט אף לייבאר, איז פארעפענטליכט געווארען א באריכט וועגען דער איצטיגער אינדוסטריעלער לאגע אין קענעדע.

מיר נעהמען ארויס פאלגענדע שטע־לען פון דעם באריכט;

די וועכענטליכע שפייז הוצאה האט זיך אין אקטאבער אביסעל פארקלענערט.

אין סעפטעמבער איז די שפייז הוצאה פאר אן ארבייטער פאמיליע פון דורכ־שניטליכען גרויס געווען $15.95

אין אקטאבער איז עס געווען $15.83.

אין אנפאנג אקטאבער איז דער פראצענט ארבייטסלאזע געווען 3.25

אין אנפאנג סעפטעמבער 4 פראצענט.

אין אנפאנג אקטאבער 1919 2.19 פראצענט.

לויט די בארייטען וואס זיינען צו־געשיקט געווארען פון 5,100 פירמעס איז צו זעהן אז די ארבייטסלאזיגקייט, האט זיך ביז א געוויסען גראד פארקלענערט די ארבייטסלאזיגקייט צווישען די ארגאניזיר־טע ארבייטער. די ארבייטסלאזיגקייט צווישען אונארגאניזירטע ארבייטער האט זיך באדייטענט פארגרעסערט.

היינטיגען אקטאבער זיינען געווען מעהר סטרייקס ווי אין סעפטעמבער, אבער ניט אזוי פיעל ווי אין אקטאבער פון לעצטען יאהר.

די גרעסטע סטרייקס זיינען אין מיטען פון חודש אויסגעגליכען געווארען.

אין אנפאנג חודש זיינען געווען ביי 5,147 ארבייטער וועלכע האבען גע־סטרייקט. ביים סוף פון חודש בלויז 1,418.

די נייאשנעל קעש רעדזשיסטער קא. האט באשלאסען צו צוטיילען איהרע פרא פיטען מיט איהרע ארבייטער. דער פלאן וועלכער איז שוין איינגעפיהרט גע־ווארען אין אלע צווייגען פון דער קאמ־פאניע איז ווי פאלגט:

מיט דער אויסנאהמע פון זעקס פרא־צענט פון די פראפיטען וועלכע ווערען אראפגענומען פון דעם אלגעמיינעם רייוח און צוריק איגוועסטעט אין דעם גע־שעפט, ווערט דער גאנצער איבעריגער פראפיט צוטיילט גלייך אויף גלייך צווי־שען די ארבייטער און דער קאמפאניע.

די ארבייטער באקומען זייער חלק געלד קעש און זיינען פריי צו טון מיט'ן געלד וואס זיי ווילען נאר אליין. כדי אז דער פלאן זאל בעסער אויסגעפיהרט ווערען, ווערען די ארבייטער פון דער נייאשנעל קעש רעדזשיסטער קאמפאניע צוטיילט אויף פינף באזונדערע גרופעס. די ערשטע גרופע באשטעהט פון דעם עקזעקוטיוו וועלכער באקומט 12 פרא־צענט פונ'ם גאנצען פראפיט; די צווייטע גרופע — די פאר־לייט — באקומט 5 פראצענט, די דריטע גרופע, די רזשאב פארמאן — 2 פראצענט — און די פערטע גרופע — וואו עס געפינען זיך אלע אנדערע ארבייטער וועלכע ארבייטען שוין מעהר ווי זעקס חדשים באקומען 25 פראצענט.

די פינפטע גרופע באשטעהט פון נייע ארבייטער, נאכדעם ווי א נייער ארבייטער האט אפגעארבייט ווייניגסטעס א חודש צייט אין דער פירמא, באקומט ער אויך א חלק פונ'ם אלגעמיינעם פרא־פיט. אויסער די דאזיגע פראפיטען, האבען די ארבייטער געקראגען א פאר־זיכערונג אז זיי וועלען באקומען די העכסטע שכירות וואס עס ווערען געגע־בען פאר זייער קלאס ארבייט.

דער ארבייטס מארק.

אין אנפאנג אקטאבער איז די ארבייטס לאזיגקייט אין קענעדע פארגרעסערט גע־ווארען.

אין דער מעטאל אינדוסטריע זיינען ווע ניגער ארבייטער באשעפטיגט געווען ווי אין חודש סעפטעמבער.

די שפייז פירמעס האבען אין אל־געמיין אנגעשטעלט מעהר ארבייטער. ספעציעל איז דאס געווען דער פאל אין די פעקינג פאבריקען און אין די שלאכט הייזער. דערפאר אבער האבען ווייניגער געארבייט אין דער פרוכט־קענינג אינ־דוסטריע.

די לאגע אין דער טעקסטיל אינ־דוסטריע איז געווען אן אונבאשטימטע. אין דער ערשטער וואך פון חודש זיינען געווען באשעפטיגט א גרעסערע צאהל ארבייטער ווי אין סעפטעמבער. שפעטער איז אבער די צאהל ארבייטער וואס האבען געארבייט אין דער אינדוסטריע פארקלענערט געווארען.

אין די פאפיר מילען און דער שוך אינדוסטריע אויף אנדערע קלענערע אינ־דוסטריעס האט אנגעהאלטען סלעק.

צוליעב דאס אפפיהרען פון תבואות אין דער "וועסט" איז דער באהן פאר־קעהר שטארק פארגרעסערט געווארען. די מיינינג אינדוסטריע איז אין אלגעמיין גע בליבען אין איהר טריהערדיגען צושטאנד, און אין די בילדינג טריידס הערשט אין אלגעמיין א גרויסע ארבייטסלאזיגקייט.

WALK UPSTAIRS AND SAVE TEN

אט דאס זענען זיי־ נעהמט זיי אוועק

278 פון די שעהנסטע אויבער־ רעק וואס זענען ווען עס איז געװיזען געווארען אין קענעדע אויף אזא פרייז וואס וועט פאראורזא־ כען א געלאף

אויבערעק וואס זענען פארקויפט געווא־ רען אין מיינע שעפער פון $65 ביז $100 און נאך טייערער אין אנדערע פלעצער

צום פארקויפען שבת

און די גאנצע נעקסטע וואך

קומט ארויף און קלייבט אויס אייגענע וועלכע אויבעררעק איז הויז בכויז פאר

איך האב אפגעמאכט מיין מיינונג ניט איבערצולאזען קיין איינציגע אויבעררעק, ניט אכטענדיג ווי גרויס דער פארלוסט זאל זיין, פילע אויבעררעק האבען סאטין ליינינג, קומט ארויף באלד אין פריה מארגען

ROBINSON'S CLOTHES LIMITED

SUITS OVERCOATS AND TOP-COATS
The Largest Exclusive Clothiers in Canada

Cor. Shuter and Yonge
(UPSTAIRS)
(Opposite the Hydro-Electric)

SATISFACTION GUARANTEED OR MONEY REFUNDED

פרויען

איך האב ספעציעל די פרויען וואס לעזען דיזען אנאנס צו קומען מיט אייערע מענער, ברייננט אין באטראכטען אט

נעלט בריינגט נעלט

"געלעגענהייט" מיינט צו האבען עטוואס קאפיטאל צו אינוועסטען אין דער ריכטיגער צייט.

די אויף צו באקומען דעם האזיגען קאפיטאל איז צו שפארען עטוואס יעדע וואך. אזוי אז איהר קענט מאכען אייער געלט צו אר־בייטען פאר אייך ווען די צייט קומט.

באשליסט יעצט צו לאזען אונז העלפען אייך שפארען. אינטערעסט ווערט געצאהלט יעדע זעקס מאנאטען.

אפגעצאלט קאפ. $9.700.000
רעזערוו פאנד $18.000.000
רעזארסעס $130.000.000

די בענק אף נאווא סקאשיא

ברענטשעס

קווין און מעקאהל ברענטש, מענעדזשער ה. סוימהערלענד
ספעדיינא און דאנדעס ברענטש
מענעדזשער, ס. פ. ניובאם

6418-6417-6416

אימאליענער וועלכע ווייסען

MAZOLA

THE DOMINION BANK

סיטי האל ברענטש

קאר. קווין און בעי סטריט טאראנטא

3% אינטערעסט געצאהלט אויף סייווינג אקאונטס פון א דאלאר און העכער.

ברענטשעס אין טאראנטא

ו. וואלקער מענעדזשער

THE ROYAL BANK OF GANADA

מאכט באקאנט אז ס'האט צו פאררענטען

סייפטי דעפאזיט באקסעס

צו באשיצען ווערטפולע געשעפטס אדער פריוואטע דאקומענ־

D. I. ASLING